

Maxime van Haeren, Jack van der Leden, André Nuchelmans

# Redactioneel

## Grenzeloze kunst

**M**et deze *Boekman* markeren we dat de Nederlandse overheid reeds vijf decennia lang doelgericht bijdraagt aan internationale culturele uitwisseling en samenwerking. Ook alweer 40 jaar lang kent het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) de functie van cultureel ambassadeur. Twee aanleidingen voor een reeks beschouwingen over het hoe en waarom van dit beleid.

Het internationaal cultuurbeleid zet niet alleen in op artistiek gedreven uitwisseling. Dat blijkt uit een interview met cultureel ambassadeur Arjen Uijterlinde en enkele BZ-collega's in Londen, Istanbul en Jakarta. In de jongste beleidsnota voor internationaal cultuurbeleid worden kunst, erfgoed en creatieve industrie ook betrokken bij mondiale vraagstukken, zoals verwoord in de Sustainable Development Goals (SDG's).

Toine Minnaert concludeert in zijn terugblik op 50 jaar internationaal cultuurbeleid dat het beleid te ver af staat van het cultuurpolitieke debat. Internationale culturele uitwisseling kan meer betekenen in het Nederlandse debat over diversiteit, dat in zijn ogen te veel tot een integriteitskwestie is versmald. Volgens Tamara van Kessel en Judith Frederiks is een relatie met de SDG's gebaat bij een lokale worteling. Zo legden kunstenaars in het kader van Leeuwarden Culturele Hoofdstad de verbinding met ecologische vraagstukken die de hele wereld aangaan. Lokale context is ook van belang voor het internationale beleid van de grote steden. Steden als Amsterdam, Rotterdam en Maastricht zetten cultuur al jaren in om het vestigingsklimaat aantrekkelijker te maken of toeristen te lokken, zo laten interviews door Toef Jaeger zien.

Een specifieke plaats binnen het internationaal cultuurbeleid nemen de landen in waarmee Nederland een koloniaal verleden heeft. In het beleid wordt gesproken over 'gedeeld erfgoed'. Maar volgens Esther Captain doet die

formulering onvoldoende recht aan het koloniale verleden en de ongelijke machtsverhoudingen daarbinnen. Liever spreekt ze over 'verstregeld erfgoed'. Sarah van Binsbergen staat stil bij het evalueren van de opbrengsten van het internationaal cultuurbeleid. Een waardevolle informatiebron is *Buitengaats* van DutchCulture. Maar deze database is niet bedoeld als een evaluatie-instrument. Ze pleit daarom voor meer onderzoek naar de impact van het beleid.

In deze *Boekman* ook aandacht voor de blik van buiten op ons land. Kemal Rijken sprak daarover met Sophie de Lint (De Nederlandse Opera), Emily Pethick (Rijksakademie) en Mark Yeoman (Noorderzon), allen lange tijd in het buitenland actief geweest. Dat geldt ook voor de Duits-Nederlandse historicus Philipp Blom. Tegen de achtergrond van corona schetst hij een internationaal nauw verbonden wereld die dringend de verbeeldingskracht van kunstenaars nodig heeft om ons een betere toekomst voor te kunnen stellen.

Tot slot spreekt Liesbet van Zoonen van 'de fundamentele grenzeloosheid van digitaal' in deze tijd van corona. Ze pleit voor een radicaal andere versie van het internationaal cultuurbeleid: meer digitaal, minder reizen, meer oog voor de diversiteit in eigen land.

De wereld is tijdens 50 jaar internationaal cultuurbeleid complexer, sneller maar ook meer verbonden geworden. Waar het vanaf hier heen gaat, is onzeker. Maar één blijvende zekerheid ontlenen we aan de woorden van Arjen Uijterlinde: 'Kunst en cultuur zijn net als kennis en wetenschap niet gebonden aan grenzen.'

Graag zeggen we dank aan Cees de Graaff, directeur DutchCulture, en Mirthe Berentsen voor hun medewerking als gastredacteuren aan deze *Boekman*. •